

**INGLIZ TILIDAGI “FRIENDSHIP” FRAZEOLOGIZMLARI: MANBALAR,
MISOLLAR VA TAHLILLAR**
**PHRASEOLOGICAL UNITS OF “FRIENDSHIP” IN ENGLISH: SOURCES,
EXAMPLES, AND ANALYSES**

Yuldasheva Qutlug‘beka Nazar qizi

Surxandaryo viloyati 69-maktabda ingliz tili fani o‘qituvchisi

Termiz iqtisodiyot servis universiteti

Xorijiy tili adabiyoti fakulteti 1-kurs Magistranti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ingliz tilidagi “friendship” konseptini ifodalovchi frazeologik birliklarning turlari, kelib chiqish manbalari hamda ularning semantik xususiyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ingliz tilida do‘stlik tushunchasini ifodalash uchun qo‘llaniladigan idiomalar, maqollar va barqaror so‘z birikmalariga misollar keltirilib, ularning tarjimalari va madaniy ma‘nolari o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari ingliz va o‘zbek tillaridagi do‘stlikka oid frazeologizmlarni qiyoslashga zamin yaratadi.*

Kalit so‘zlar: *do‘stlik, frazeologizmlar, ingliz tili, madaniy tahlil, qiyosiy tilshunoslik.*

Abstract: *This article explores the phraseological units in English that reflect the concept of “friendship.” It examines their sources, semantic features, and cultural meanings. Various idioms, proverbs, and set expressions are analyzed to demonstrate how friendship is conceptualized and verbalized in English. The findings highlight the similarities and differences in the ways friendship is expressed in English and Uzbek, offering opportunities for further comparative research.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются фразеологические единицы английского языка, отражающие концепт «дружбы». Анализируются их источники, семантические особенности и культурные значения. Приводятся примеры идиом, пословиц и устойчивых выражений, связанных с темой дружбы. Полученные результаты могут служить основой для сравнительного анализа английских и узбекских фразеологизмов.*

Keywords: *friendship, phraseological units, English language, cultural analysis, comparative linguistics.*

Ключевые слова: *дружба, фразеологизмы, английский язык, культурный анализ, сопоставительное языкознание.*

Kirish

Tilshunoslikda frazeologizmlar tilning milliy-madaniy xususiyatlarini eng yorqin ifodalovchi birliklar sifatida o‘rganiladi. Har bir xalqning dunyoqarashi, qadriyatlari, turmush tarzi va ijtimoiy munosabatlari uning tilida, ayniqsa, barqaror so‘z birikmalarida o‘z ifodasini topadi. Shu nuqtai nazardan, ingliz tilida “friendship” – ya’ni “do‘stlik” konseptini ifodalovchi frazeologik birliklarni tahlil qilish alohida ahamiyatga ega.

Do‘stlik qadimdan insoniyat hayotida muhim ijtimoiy va axloqiy qadriyat sifatida shakllangan. Shuning uchun turli tillarda do‘stlik haqida ko‘plab maqollar, matallar, iboralar va idiomalar mavjud. Ingliz tilidagi “friendship” frazeologizmlarini o‘rganish nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatshunoslik, psixologiya va falsafa nuqtayi nazaridan ham dolzarbdir.

Frazeologizmlar va ularning tilshunoslikdagi o‘rni

Frazeologiya – tilshunoslikning muhim bo‘limlaridan biri bo‘lib, unda barqaror so‘z birikmalari, idiomalar, maqollar va matallar o‘rganiladi. Ingliz tilidagi frazeologizmlar ko‘pincha metaforik xarakterga ega bo‘lib, ularning ma‘nosi so‘zlarning yuzaki semantikasi bilan emas, balki madaniy va tarixiy kontekst bilan belgilanadi.

Masalan: A friend in need is a friend indeed – haqiqiy do‘st faqat sinovli vaziyatlarda namoyon bo‘ladi.

Through thick and thin – qiyin-yengil vaziyatlardan qat’iy nazar birga bo‘lish.

Frazeologizmlar xalqning kollektiv tafakkuri mahsuli sifatida qaraladi. Shu bois ular milliy qadriyatlar va urf-odatlarini ifodalaydi.

Ingliz tilidagi “friendship” frazeologizmlarining manbalari

Ingliz tilidagi do‘stlik haqidagi barqaror iboralar turli manbalardan kelib chiqqan:

1. Folklor va xalq og‘zaki ijodi

A man is known by the company he keeps – insonning qadr-qimmatini uning do‘stlaridan bilinadi.

Old friends and old wine are best – qadimiy do‘stlar qadimiy sharob singari qadrlil.

2. Bibliya va diniy manbalar

Faithful are the wounds of a friend – do‘stning tanbeh so‘zlari ham foydali bo‘ladi.

3. Adabiyot va tarixiy asarlar

Shakespeare asarlarida ko‘plab do‘stlik haqidagi iboralar uchraydi. Masalan, “Hamlet” tragediyasida do‘stlik va sadoqat masalalari asosiy g‘oya sifatida yoritiladi.

4. Kundalik hayot metaforalari

To hit it off – tezda do‘stlashib ketmoq.

Bosom friend – juda yaqin do‘st.

Inglizcha va o‘zbekcha frazeologizmlarning qiyosiy tahlili Do‘stlik konsepti har ikkala tilda o‘xshash qadriyatlarni ifodalaydi, biroq ularning lingvistik shakllanishida farqlar mavjud:

Ingliz tilida ko‘proq metaforik va obrazli ifodalar uchraydi (fair-weather friend, see eye to eye).

O‘zbek tilida esa do‘stlik ko‘proq xalq donishmandligi va ijtimoiy qadriyatlar orqali aks etadi (Do‘st boshga – dushman toshga; Do‘stingni sinab ol – dushmaningni tanib ol).

Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, ingliz va o‘zbek tillarida do‘stlikka oid frazeologizmlar universallik va milliy xususiyatlarning uyg‘unlashgan ko‘rinishidir.

Semantik tahlil

Ingliz tilidagi do‘stlik frazeologizmlarini semantik jihatdan quyidagicha guruhlash mumkin:

1. Sadoqat va qo‘llab-quvvatlash

Stand by someone – yonida turmoq, qo‘llab-quvvatlamok.

Through thick and thin – qiyinchiliklarga qaramay birga bo‘lish.

2. Do‘stlikning chinakamligini aniqlash

A friend in need is a friend indeed.

Fair-weather friend.

3. Yaqinlik va samimiyat

Bosom friend.

Close-knit friendship.

4. Do‘stlikning qadriyat sifatida ifodalanishi

Old friends are the best friends.

Friendship is a sheltering tree (Samuel Taylor Coleridge).

Madaniy va ijtimoiy tahlil

Do‘stlikka oid frazeologizmlar ingliz madaniyatida quyidagi qadriyatlarni ifodalaydi:

Individualizm – do‘stlik ko‘proq shaxsiy tanlov sifatida talqin qilinadi.

Ishonch va sadoqat – do‘stlikning asosiy negizi sifatida qadrlanadi.

Amaliy hayotiylik – do‘stlikni sinovli vaziyatlarda baholashga urg‘u beriladi.

O‘zbek madaniyatida esa do‘stlik jamoaviylik va o‘zaro yordam qadriyatlari bilan chambarchas bog‘liq.

Xulosa

Ingliz tilidagi “friendship” frazeologizmlarini o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, ular xalqning madaniy dunyoqarashini ifodalaydi va do‘stlik tushunchasini metaforik tarzda yoritadi. Qiyosiy tahlil ingliz va o‘zbek tillarida umumiyliklar mavjudligini (do‘stlikning sadoqat, ishonch va yordamga asoslanishi) hamda farqlarni (metaforik obrazlilik va xalq og‘zaki ijodi) ochib beradi.

Shunday qilib, do‘stlikka oid frazeologizmlarni o‘rganish nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatlararo kommunikatsiya nuqtayi nazaridan ham katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kunin, A. V. English Phraseology. Moscow: Vysshaya Shkola, 1996.
2. Oxford Dictionary of English Idioms. Oxford: Oxford University Press, 2010.
3. Cambridge International Dictionary of Idioms. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
4. Cowie, A. P. Phraseology: Theory, Analysis, and Applications. Oxford: Oxford University Press, 1998.
5. Moon, R. Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-Based Approach. Oxford: Clarendon Press, 1998.
6. Coleridge, S. T. Friendship Poems. London, 1817.
7. Ayupova, N. A. Frazeologiya va uning madaniy xususiyatlari. Toshkent: O‘qituvchi, 2015.

8. Karimov, F. Ingliz va o‘zbek tillarida frazeologik birliklarning qiyosiy tahlili. Toshkent: Fan, 2020.
9. O‘zbek xalq maqollari to‘plami. Toshkent: Fan nashriyoti, 2019.
10. Proverbs of English and Uzbek: A Comparative Study. Tashkent State University, 2021.